1. *Bizonyítsuk be, hogy ha egy szimmetrikus mátrix nem indefinit, lehet csupán lefelé ható sorműveletekkel felső háromszög alakra hozni (ahogy az LU-felbontásban), és az így kapott háromszögmátrix diagonális része kongruens az eredeti mátrixszal (tehát meghatározza a jellegét).*

Megoldás: Tegyük fel, hogy az A mátrix első $i-1$ oszlopból álló részmátrixát sikerült felső háromszögalakra hozni lefelé ható sorműveletekkel (legyen az A mátrixból így kapott mátrix A'), de az i.-et nem sikerül, mert $a'_{ii} = 0$, de van olyan $j > i$, hogy $a'_{ji} \neq 0$. Hajtsuk végre az eddigi sorműveleteknek megfelelő oszlopműveleteket az A'-n, így egy $A'' \cong A$ szimmetrikus mátrixot kapunk, amelynek az átlója és az első $i-1$ diagonális eleme alatti része ugyanaz, mint az A' mátrixban, mert csak diagonális alatt csupa nullát tartalmazó oszlopokat adtunk hozzá nagyobb indexűekhez. De ebben az i. és j. sorok és oszlopok által meghatározott szimmetrikus elhelyezkedésű 2×2-es részmátrix $\begin{bmatrix} 0 & a''ij \\ a'_{ji} & a'_{jj} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & a'ji \\ a'_{ji} & a'_{jj} \end{bmatrix}$, amelynek determinánsa $-(a'_{ji})^2$ negatív, így ez a részmátrix indefinit, és emiatt A'' és a vele kongruens A is indefinit lenne.
Tehát végig tudjuk csinálni az LU-felbontást (legyen az U diagonális elemeit tartalmazó diagonális mátrix D), és az L transzponáltjával jobbról szorozva (azaz a sorműveleteknek megfelelő oszlopműveleteket elvégezve) a fenti indoklás miatt A-val kongruens, U-val azonos diagonálisú szimmetrikus felső háromszögmátrixot kapunk, azaz $D \cong A$.

2. *Határozzuk meg a $\varphi(\mathbf{x},\mathbf{y}) = \mathbf{x}^T A\mathbf{y}$ valós bilineáris függvényre nézve a $W = \operatorname{span}((1,1,0),(0,2,1))$ altér jobb és bal oldali merőlegesét, ha*

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 \\ -1 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 1 \end{bmatrix}$$

Megoldás: Legyen

$$B = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 1 & 2 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$$

a W báziselemeiből mint oszlopokból álló mátrix. Ekkor
$W^\perp = \{\,\mathbf{x} \mid \langle \mathbf{w},\mathbf{x}\rangle = 0\ \forall \mathbf{w}\in W\,\} = \{\,\mathbf{x} \mid B^T A\mathbf{x} = \mathbf{0}\,\} = \mathcal{N}(B^T A)$.

$$B^T A = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 1 \\ -1 & 3 & 1 \end{bmatrix} \mapsto\mapsto \begin{bmatrix} 1 & 0 & 2 \\ 0 & 1 & 1 \end{bmatrix} \Rightarrow \mathbf{x} = t\begin{bmatrix} -2 \\ -1 \\ 1 \end{bmatrix},$$

tehát $W^\perp = \operatorname{span}((2,1,-1))$,
és ${}^\perp W = \{\,\mathbf{x} \mid \langle \mathbf{x},\mathbf{w}\rangle = 0\ \forall \mathbf{w}\in W\,\} = \{\,\mathbf{x} \mid \mathbf{x}^T AB = \mathbf{0}^T\,\} = \{\,\mathbf{x} \mid (AB)^T\mathbf{x} = \mathbf{0}\,\} = \mathcal{N}((AB)^T)$

$$(AB)^T = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 2 \\ 1 & 2 & 3 \end{bmatrix} \mapsto\mapsto \begin{bmatrix} 1 & 0 & 2 \\ 0 & 1 & \frac{1}{2} \end{bmatrix} \Rightarrow \mathbf{x} = t\begin{bmatrix} -4 \\ -1 \\ 2 \end{bmatrix},$$

tehát ${}^\perp W = \operatorname{span}((4,1,-2))$.

3. *Legyen egy φ komplex skalárszorzat (azaz pozitív definit hermitikus bilin. fv.) Gram–mátrixa az $\mathcal{E} = \{\,\mathbf{e}_1,\mathbf{e}_2\,\}$ standard bázisban $\begin{bmatrix} 2 & i \\ -i & 2 \end{bmatrix}$.*

a) Számítsuk ki $\mathbf{e}_1,\mathbf{e}_2$ hosszát és skaláris szorzatát a $(\mathbb{C}^2,\varphi)$ euklideszi térben.
b) Adjunk meg egy φ-ortonormált bázist $\mathbb{C}^2$-ben!
c) Adjuk meg φ Gram-mátrixát abban a $\mathcal{B}$ bázisban, amelynek elemei $\mathbf{b}_1 = (1,i)$ és $\mathbf{b}_2 = (1,-1)$.

Megoldás: a) A standard bázis elemeinek skalárszorzatát egyszerűen leolvashatjuk a Gram-mátrixból: $\mathbf{e}_i^* A\mathbf{e}_j = a_{ij}$. Tehát $\|\mathbf{e}_1\| = \sqrt{\varphi(\mathbf{e}_1,\mathbf{e}_1)} = \sqrt{2}$, $\|\mathbf{e}_2\| = \sqrt{2}$, és $\varphi(\mathbf{e}_1,\mathbf{e}_2) = i$.

b) A φ-ortogonalizáláshoz a második bázisvektort kell ortogonalizálni az elsőre.

$$\mathbf{c}_2' := \mathbf{e}_2 - \frac{\varphi(\mathbf{e}_1,\mathbf{e}_2)}{\varphi(\mathbf{e}_1,\mathbf{e}_1)}\mathbf{e}_1 = (0,1) - \frac{i}{2}(1,0) = \left(-\frac{i}{2},1\right) \;\Rightarrow\; \mathbf{c}_2 = (-i,2).$$

Tehát $\{\,\mathbf{e}_1,\mathbf{c}_2\,\}$ φ-ortogonális vektorrendszer, és $\mathbf{e}_1$ φ-normája $\sqrt{2}$, míg

$$\varphi(\mathbf{c}_2,\mathbf{c}_2) = [\,i \quad 2\,]\begin{bmatrix} 2 & i \\ -i & 2 \end{bmatrix}\begin{bmatrix} -i \\ 2 \end{bmatrix} = 6,$$

ezért $\left\{\,\frac{1}{\sqrt{2}}(1,0),\ \frac{1}{\sqrt{6}}(-i,2)\,\right\}$ φ-ortonormált bázis.

c) Az új bázisra való áttérés P mátrixa és az új bázisbeli Gram-mátrix:

$$P = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ i & -1 \end{bmatrix}, \qquad [f]_{\mathcal{B}} = P^*[f]_{\mathcal{E}}P = \begin{bmatrix} 1 & -i \\ 1 & -1 \end{bmatrix}\begin{bmatrix} 2 & i \\ -i & 2 \end{bmatrix}\begin{bmatrix} 1 & 1 \\ i & -1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 & 1+i \\ 1-i & 4 \end{bmatrix}.$$

4. *Legyen $\varphi(\mathbf{x},\mathbf{y}) = \mathbf{x}^*A\mathbf{y}$ az alábbi A mátrixszal.*
a) Számítsuk ki a $\varphi(\mathbf{x},\mathbf{y})$ értékét $\mathbf{x} = (1,i,0)$, $\mathbf{y} = (2-i,1,1)$-re.
b) Adjuk meg a φ által definiált kvadratikus alakot.
c) Diagonalizáljuk az A mátrixot mint Gram-mátrixot, és adjunk φ-ortogonális bázist $\mathbb{C}^3$-ben. Mi a kvadratikus alak jellege?

$$A = \begin{bmatrix} 1 & i & 1+i \\ -i & 2 & 1 \\ 1-i & 1 & 3 \end{bmatrix}$$

Megoldás: a)

$$\langle \mathbf{x},\mathbf{y}\rangle = \mathbf{x}^*A\mathbf{y} = [\,1 \quad -i \quad 0\,]\begin{bmatrix} 1 & i & 1+i \\ -i & 2 & 1 \\ 1-i & 1 & 3 \end{bmatrix}\begin{bmatrix} 2-i \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix} = 1-i$$

b) $q(\mathbf{x}) = |x_1|^2 + 2|x_2|^2 + 3|x_3|^2 + i\bar{x}_1x_2 - i\bar{x}_2x_1 + (1+i)\bar{x}_1x_3 + (1-i)\bar{x}_3x_1 + \bar{x}_2x_3 + \bar{x}_3x_2$

c) Szimultán sor-oszlopműveletekkel diagonalizáljunk! Figyeljünk arra, hogy ha a sorművelet $s_i \mapsto s_i + cs_j$, akkor az oszlopművelet $o_i \mapsto o_i + \bar{c}o_j$. Az I egységmátrixra végrehajtva az alkalmazott oszlopműveleteket, megkapjuk az új bázisra való áttérés mátrixát.

$$\begin{bmatrix} 1 & i & 1+i \\ -i & 2 & 1 \\ 1-i & 1 & 3 \end{bmatrix} \xmapsto[s_3-(1-i)s_1]{s_2+is_1} \begin{bmatrix} 1 & i & 1+i \\ 0 & 1 & i \\ 0 & -i & 1 \end{bmatrix} \xmapsto[o_3-(1+i)o_1]{o_2-io_1} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & i \\ 0 & -i & 1 \end{bmatrix}$$

$$\xmapsto{s_3+is_2} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & i \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \xmapsto{o_3-io_2} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \xmapsto[o_3-(1+i)o_1]{o_2-io_1} \begin{bmatrix} 1 & -i & -1-i \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \xmapsto{o_3-io_2} \begin{bmatrix} 1 & -i & -2-i \\ 0 & 1 & -i \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} = P$$

Tehát a diagonális alak $\operatorname{diag}(1,1,0)$, és a hozzá tartozó bázis
$\{(1,0,0),\ (-i,1,0),\ (-2-i,-i,1)\,\}$. A kvadratikus alak pozitív szemidefinit.

5. *Bizonyítsuk be, hogy minden indefinit hermitikus bilineáris függvényre nézve van olyan nem nulla vektor, amely merőleges önmagára!*

Megoldás: Ha a φ bilineáris függvény indefinit, akkor van olyan φ-ortogonális bázis, amelynek elemein a φ-hez tartozó kvadratikus alak pozitív és negatív értéket is fölvesz. Legyen $\mathbf{b}$ és $\mathbf{c}$ ez a két báziselem. Ekkor $\varphi(\mathbf{b},\mathbf{b}) = s^2$, $\varphi(\mathbf{c},\mathbf{c}) = -t^2$, és $\varphi(\mathbf{b},\mathbf{c}) = \varphi(\mathbf{c},\mathbf{b}) = 0$, ahol s,t nemnulla valós számok. Az $\mathbf{u} = t\mathbf{b} + s\mathbf{c}$ vektor nem nulla, mert különben $\mathbf{c} = -\frac{t}{s}\mathbf{b}$-re $\varphi(\mathbf{c},\mathbf{c}) = \frac{t^2}{s^2}\varphi(\mathbf{b},\mathbf{b}) > 0$ lenne, és $\varphi(\mathbf{u},\mathbf{u}) = t^2\varphi(\mathbf{b},\mathbf{b}) + s^2\varphi(\mathbf{c},\mathbf{c}) - st\varphi(\mathbf{b},\mathbf{c}) - st\varphi(\mathbf{c},\mathbf{b}) = t^2s^2 - s^2t^2 = 0.$

6. *Tekintsük $\mathbb{R}^2$-en a $\varphi(\mathbf{u},\mathbf{v}) = \det[\mathbf{u} \mid \mathbf{v}]$ bilineáris függvényt. Írjuk fel φ Gram-mátrixát a standard bázisban! Van-e $\mathbb{R}^2$-nek φ-ortogonális bázisa?*

Megoldás:

$\varphi(\mathbf{e}_1,\mathbf{e}_1) = \begin{vmatrix} 1 & 1 \\ 0 & 0 \end{vmatrix} = 0$, $\varphi(\mathbf{e}_1,\mathbf{e}_2) = \begin{vmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{vmatrix} = 1$, $\varphi(\mathbf{e}_2,\mathbf{e}_1) = \begin{vmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{vmatrix} = -1$, $\varphi(\mathbf{e}_2,\mathbf{e}_2) = \begin{vmatrix} 0 & 0 \\ 1 & 1 \end{vmatrix} = 0$.

Tehát a Gram-mátrix a standard bázisban $A = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ -1 & 0 \end{bmatrix}$. Nincs φ-ortogonális bázis, mert ha lenne, akkor A kongruens lenne egy diagonális, így szimmetrikus mátrixszal, tehát A maga is szimmetrikus lenne.

7. *Számítsuk ki az $A = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 1 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}$ mátrix redukált és teljes SVD-felbontását!*

Megoldás: $A^*A = \begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 1 & 2 \end{bmatrix}$, $k_{A^*A} = x^2 - 4x + 3 = (x-3)(x-1)$.

$\lambda_1 = 3$, $\lambda_2 = 1$, $\Sigma_1 = \begin{bmatrix} \sqrt{3} & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$.

A^*A-hoz ortonormált sajátbázis a sajátértékek $3, 1$ sorrendjében: $\{\, \frac{1}{\sqrt{2}}(1,1), \frac{1}{\sqrt{2}}(-1,1) \,\}$.

$V_1 = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix}$, $AV_1 = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 2 & 0 \\ 1 & -1 \end{bmatrix}$, $U_1 = \frac{1}{\sqrt{6}} \begin{bmatrix} 1 & \sqrt{3} \\ 2 & 0 \\ 1 & -\sqrt{3} \end{bmatrix}$ (AV_1 első oszlopát $\sigma_1 = \sqrt{3}$-mal, a másodikat $\sigma_2 = 1$-gyel osztottuk le.)

Redukált felbontás: $A = U_1 \Sigma_1 V_1^* = \frac{1}{\sqrt{6}} \begin{bmatrix} 1 & \sqrt{3} \\ 2 & 0 \\ 1 & -\sqrt{3} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \sqrt{3} & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix}$ A teljes felbontáshoz csak U_1-et kell kiegészíteni unitérré (ortogonálissá), és Σ_1-et nullákkal 3×2-essé, mert V_1 maga is unitér. U_1-ben harmadik oszlopnak jó lesz az első kettő vektoriális szorzata, így a teljes felbontás:

$A = \frac{1}{\sqrt{6}} \begin{bmatrix} 1 & \sqrt{3} & \sqrt{2} \\ 2 & 0 & -\sqrt{2} \\ 1 & -\sqrt{3} & \sqrt{2} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \sqrt{3} & 0 \\ 0 & 1 \\ 0 & 0 \end{bmatrix} \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix}$.

8. *Számítsuk ki az $A = \begin{bmatrix} 2i & 2i \\ 1 & -1 \end{bmatrix}$ mátrix SVD-felbontását, és annak felhasználásával az A^* és A^{-1} mátrixok SVD-felbontását is!*

Megoldás:

$$A^*A = \begin{bmatrix} -2i & 1 \\ -2i & -1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2i & 2i \\ 1 & -1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 5 & 3 \\ 3 & 5 \end{bmatrix}$$

$k_{A^*A}(x) = x^2 - 10x + 16$, tehát A^*A sajátértékei $8, 2$, és $\frac{1}{\sqrt{2}}(1,1)$, illetve $\frac{1}{\sqrt{2}}(-1,1)$ hozzájuk tartozó sajátvektorok.

$$V = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix}, \quad AV = \begin{bmatrix} 2\sqrt{2}i & 0 \\ 0 & -\sqrt{2} \end{bmatrix}, \quad \Sigma = \begin{bmatrix} 2\sqrt{2} & 0 \\ 0\sqrt{2} & \end{bmatrix}, \quad U = \begin{bmatrix} i & 0 \\ 0 & -1 \end{bmatrix} \quad \Rightarrow$$

$$A = U\Sigma V^* = \begin{bmatrix} i & 0 \\ 0 & -1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2\sqrt{2} & 0 \\ 0 & \sqrt{2} \end{bmatrix} \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} =$$

$$A^* = V\Sigma^*U^* = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2\sqrt{2} & 0 \\ 0 & \sqrt{2} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} -i & 0 \\ 0 & -1 \end{bmatrix}$$

$A^{-1} = V\Sigma^{-1}U^* = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1/2\sqrt{2} & 0 \\ 0 & 1/\sqrt{2} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} -i & 0 \\ 0 & -1 \end{bmatrix}$, de ebben a szinguláris értékek nem fogyó, hanem növő sorrendben vannak, ezért megfordítjuk a szinguláris értékek, és velük együtt a hozzájuk tartozó jobb és bal szinguláris vektorok (azaz V oszlopainak és U^* sorainak) sorrendjét is, hogy SVD-felbontást kapjunk:

$$A^{-1} = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{bmatrix} -1 & 1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1/\sqrt{2} & 0 \\ 0 & 1/2\sqrt{2} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 & -1 \\ -i & 0 \end{bmatrix}.$$